

RUIMTE VOOR WENDBAAR VAKMANSCHAP

LEREN EN BEGELEIDEN IN HYBRIDE LEEROMGEVINGEN

Project-Update 7 - december 2020

Dit is een bericht in de reeks van reguliere project-updates vanuit het SIA-RAAK PRO project 'Ruimte voor Wendbaar Vakmanschap'. Hierbij blijf je op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in het project. Het project ontwikkelt methodieken voor het op maat begeleiden van mbo-studenten in hybride leeromgevingen. In totaal zijn 9 partners bij het project betrokken, waaronder vier ROC's.

Onderzoek doen in coronatijd

Veel wendbaarheid is gevraagd van onderzoekers bij het doen van onderzoek in coronatijd. Dit geldt zeer zeker voor onze onderzoeksactiviteiten, die niet plaatsvinden achter een computer of in een laboratorium, maar in de praktijk van hybride leeromgevingen. De bruikbaarheidsstudie kon niet starten in het voorjaar van 2020 vanwege de intelligente lockdown tijdens de eerste golf. Veel energie is gestoken in het coronaproof vormgeven van de bruikbaarheidsstudie, zodat deze in september 2020 van start kon gaan. Veel interviews over de bruikbaarheid van de ontworpen hulpmiddelen konden nog face-to-face of via MS Teams afgenomen worden voordat de lockdown van de tweede golf inging. Wederom wordt wendbaarheid van ons onderzoekers gevraagd voor het vormgeven en uitvoeren van de laatste fase van ons onderzoek. We houden jullie op de hoogte!

We wensen alle onderzoekers, betrokkenen en geïnteresseerden van het project Ruimte voor Wendbaar Vakmanschap een goed en gezond 2021!

Update tools ontworpen door specialdesign teams

In de Project-Updates van [februari](#) en [maart](#) van dit jaar stonden de tools centraal die ontwikkeld worden door de special designteams van de verschillende mbo-partners. De inzichten uit het onderzoek worden in deze tools omgezet in een product/tool bruikbaar voor de specifieke hybride leeromgevingen. Ondanks de beperkingen die de coronacrisis met zich meebrengt (o.a. minder tijd en focus vanwege het inrichten en uitvoeren van online onderwijs) hebben een aantal special designteams toch kunnen werken aan de doorontwikkeling van hun tools.

De gesprekswaaier, ontwikkeld door het Friesland College om werkbegeleiders en studenten een gesprek te laten voeren over een situatie die 'zoiest' heeft plaatsgevonden, is nu meer aangesloten op de inzichten rondom [de leerprocessen tijdens werk](#).

Op het Friesland College is daarnaast een leerlijn ontworpen die is opgenomen en wordt doorontwikkeld in het herontwerp van hybride leeromgevingen in de zorg.

De app waarin begeleiders van hybride leeromgevingen leermomenten van studenten kunnen monitoren wordt nu in co-creatie met eigen studenten van het Albeda college ontwikkeld. Een ontwerpssessie met een groep studenten heeft veel input opgeleverd voor de app. De functiekaarten, bedoeld om studenten te helpen leermomenten van elkaar te identificeren en begeleiders te helpen daarmee verder te gaan, zijn gemaakt en worden momenteel getest door docenten van ROC Midden Nederland.

Tool begeleiden op de grens van school en werk uitgetest

[De begeleidingstrategieën richten en empoweren](#), die zijn voortgekomen uit de eerste fase van dit onderzoek, zijn vertaald naar een tool voor het begeleiden op de grens van school en werk. Met deze tool leert een docent of een werkplekbegeleider zijn/haar eigen manier van begeleiden (lesgeven/instrueren/coachen) in kaart te brengen, stelt de begeleider zichzelf kritische vragen hierover en wordt de begeleider geïnspireerd met mogelijke andere vormen van begeleiden. Dit najaar hebben hoofdonderzoeker Anne Khaled en docent-onderzoeker Dylan Kwakkel de tool voorgelegd aan begeleiders van verschillende hybride leeromgevingen en aan opleiders van PDG-trajecten. De eerste reacties van de begeleiders zijn positief. Begeleiders geven aan dat ze zich bewust worden van mogelijke manieren om hun studenten te ondersteunen bij het leren tijdens het werken in de hybride leeromgevingen. Ze hebben ook ideeën opgedaan hoe ze hun handelen nog kunnen aanpassen, meer volgens het empoweren of juist meer volgens het richten. Er zijn ook tips gegeven.

Op dit moment wordt er gewerkt aan een interactieve online tool, die begeleiders makkelijk en snel een overzicht geeft van hun begeleidingsstrategieën op meerdere momenten. De tool staat niet op zichzelf. Momenteel ontwikkelt het onderzoeksteam samen met Erica Aalsma (De Leermeesters) een professionaliseringsactiviteit die ze gaan uittesten. Begeleiders van hybride leeromgevingen gaan in teamverband een ontwikkeling door naar het begeleiden van leerprocessen van wendbaar vakmanschap, waar richten en empoweren als begeleidingstrategieën centraal staan.

Bij het beantwoorden van je vragen
houd je het gekozen begeleidingsmoment in
gedachten

HET DENKEN

1. HET OPMERKEN
Wat zie je gebeuren waardoor jij ervoor kiest om wel of niet te begeleiden?

De student(en) komt met een probleem naar mij toe

Screenshot 1^e versie tool 'In kaart brengen begeleiden op de grens van school en werk'

[Op de projectwebsite lees je alles over de begeleidingsstrategieën richten en empoweren.](#)

Tool inzicht in leerprocessen van studenten tijdens werk

Het onderzoek [naar leerprocessen van studenten terwijl zij aan het werk zijn](#) heeft veel inzicht gegeven. We zien hoe studenten in werksituaties zich steeds bewuster worden van de werksituatie en hun eigen rol en handelen daarbinnen. We krijgen ook meer zicht op kenmerken van de studenten waar op gelet kan worden bij het begeleiden als ze aan het werk zijn. Om docenten en begeleiders te

helpen om zicht te krijgen in deze leerprocessen zijn hulpmiddelen ontwikkeld en onderzocht op bruikbaarheid en doelmatigheid. Annemieke van Duuren en Marco Mazereeuw hebben de afgelopen maanden verschillende combinaties van student-begeleider/docent gesproken. Mbo-docenten, werkbegeleiders en PDG-docenten gingen aan de hand van de hulpmiddelen in gesprek met de studenten. Vervolgens hebben we vragen gesteld over de bruikbaarheid en doelmatigheid.

De hulpmiddelen zijn bedoeld om met een student het gesprek aan te gaan over de werksituaties en de eigen rol. Ze zijn ook bedoeld om een inschatting te kunnen maken van het leerproces dat de studenten doorlopen. Afhankelijk van de werksituaties waar studenten zich in bevinden, kunnen de hulpmiddelen worden ingezet in de werksituatie of daarna. Soms is het namelijk niet mogelijk om het werk te stoppen om ruimte te bieden aan het gesprek maar soms ook wel. Het gesprek en de hulpmiddelen samen geven de docenten en begeleiders inzicht in wat de studenten in werksituaties bezighoudt, of en hoe ze met die werksituaties omgaan en of en hoe de studenten zich ontwikkelen als gevolg daarvan. Op basis van deze inzichten kunnen docenten en begeleiders keuzes maken om meer richting te geven aan de ontwikkeling die de studenten doormaken en om de ontwikkeling die gaande is te versterken.

[Op de projectwebsite lees je alles over leerprocessen tijdens het werk.](#)

- Wat is uitdagend/spannend voor de student(en)?

Onderdeel hulpmiddel 'Inzicht in leerprocessen van studenten tijdens werk'

Interviewen is leren

Door Dylan Kwakkel, docent-onderzoeker ROC MN

Voor het project Ruimte voor Wendbaar Vakmanschap heb ik interviews afgenomen met praktijkbegeleiders over de bruikbaarheid van een begeleidingsinstrument school-werk voor praktijkleren. Daarbij drukte de projectleider me op het hart om dit volgens een vaste structuur van vragen en procedures te doen, zodat we de juiste informatie ophalen. Voorafgaand aan de interviews

dacht ik: ik haal de informatie op over de bruikbaarheid en dat is het. Maar wat blijkt? Het interviewen zelf is een leerproces geweest; zowel voor de geïnterviewde als mijzelf.

Mooi om te zien hoe de geïnterviewde niet alleen kritisch kijkt naar het begeleidingsinstrument, maar in het interview meteen reflecteert op zijn manier van begeleiden en enthousiast is om daarover na te denken. Daarnaast werden de geïnterviewden door de vragen (indirect) gestimuleerd om na te denken over hun manier van begeleiden en hoe dit beter kon. 'Ik komt tot de conclusie dat ik op bepaalde momenten meer mag empoweren'.

Maar het is niet alleen de geïnterviewde die leert. Ook als interviewer (en tevens docent en praktijkbegeleider) leer ik van de gesprekken met praktijkbegeleiders en levert het mij ideeën op voor de praktijk waarin ik werk.

Natuurlijk kan het [begeleidingsmodel](#) op een aantal punten verbeterd worden, maar de essentie van het model laat wat mij betreft al zijn meerwaarde zien; de gebruiker wordt aangezet tot nadenken over zijn manier van begeleiden. Op basis van de gesprekken heb ik de nodige aanpassingen gedaan aan mijn manier van begeleiden. Wat mij betreft laat dit de waarde van wetenschap zien in het onderwijs. Interviewen is leren.

Op de hoogte blijven?

Project-Updates

Drie keer per jaar houden we geïnteresseerden op de hoogte over het project. Meld je hiervoor aan via de website.

Website

Meer achtergrondinformatie over het project is te vinden op onze website:

www.husite.nl/ruimtevoorwendbaarvakmanschap/

Ruimte voor Wendbaar Vakmanschap wordt medegefinancierd door:

